

15
A

REPUBLIKA HRVATSKA
ŽUPANIJSKI SUD U KARLOVCU

09-12-1994

K-20/93-63

11/12
Sr. 5. V. 1995
Sr. 5. VIII. 1996
Sr. 5. XII. 1996
Sr. 8. III. 1997
Sr. 8. IV. 1998

P R E S U D A
U IME REPUBLIKE HRVATSKE !

Županijski sud u Karlovcu u vijeću sastavljenom od sudaca ovog suda Jasminke Jerinić-Mušnjak kao predsjednika vijeća, te mr. Zvonke Milošević i sudaca porotnika Dragana Rebić, Ane Živčić i Đorđa Novaković kao članova vijeća, uz sudjelovanje zapisničara Milke Skukan, u krivičnom predmetu protiv optuženika SVETOZARA MARJANOVIĆ, zbog krivičnog djela iz čl.120.st.1. i 2. Krivičnog zakona Republike Hrvatske, na glavnoj i javnoj raspravi zakazanoj povodom optužnice okružnog državnog odvjetnika broj KT-7/93 od 15. srpnja 1993. godine, dovršene dana 30. ožujka 1994. godine u prisutnosti okružnog državnog odvjetnika Dragana Novosel, branitelja optuženog Alenke Laptalo, odvjetnice iz Karlovca, a u odsutnosti optuženika,

p r e s u d i o j e

Optuženik **SVETOZAR MARJANOVIĆ**, sin Milomira, r.4.1.1944.g. u Gvozdacu, Općina Bajina Bašta, Republika Srbija, sa posljednjim poznatim prebivalištem u Zagrebu, Trnje - Korčulanska kbr. 1, Srbin, pukovnik

k r i v j e

što je:

u vremenu od 7. listopada 1991. godine pa do polovice travnja 1992. godine u Karlovcu kao komandant 580. mješovite artiljerijske brigade u sastavu tzv. "JNA" i ujedno komandant "Garnizona Karlovac", te iste postrojbe, davao zapovjesti podčinjenim topničkim i raketnim postrojbama da osim bojevog djelovanja po položajima Hrvatske vojske i policije na bojišnici, dugotrajno i iz svih vrsta topničkih i raketnih oružja, protivno članku 4. Konvencije za zaštitu kulturnih dobara u slučaju oružanog sukoba od 14. svibnja 1954. godine i protivno 4. Ženevskoj konvenciji o zaštiti građanskih osoba u vrijeme rata od 12. kolovoza 1949. godine, a posebno protivno odredbama dijela IV odjeljak I, II, III i IV 5.

Dopunskog protokola uz Ženevske konvencije od 12. kolovoza 1949. godine o zaštiti žrtava međunarodnih oružanih sukoba, gađaju prvenstveno dijelove grada s najvećom gustoćom stanovništva (stari i novi centar, Grabrik i drugo), te prigradska naselja, iako mu je bilo poznato kao višegodišnjem zapovjedniku "Garnizona Karlovac" da na tom području nema postrojbi Hrvatske vojske i policije i značajnih vojnih objekata, već da se radi o gusto naseljenim predjelima, punih kulturnih, povjesnih i sakralnih građevina, pa su njemu podčinjene postrojbe, posebno s područja Kamensko, Štrekovca, Cerovca i Mekušja svakodnevno i djelovale po gradu i prigradskim naseljima, uslijed čega je:

- a) život izgubila najmanje 41 civilna osoba, a najmanje 80 ih je ranjeno,
- b) uništeno ili oštećeno najmanje 620 kuća, 386 stanova i 24 gospodarska objekta,
- c) uništeno ili oštećeno 78 spomenika kulture,
- d) uništeno ili oštećeno 12 sakralnih objekata,

dakle, kršeći pravila međunarodnog prava za vrijeme oružanog sukoba naredio da se izvrši napad na naselje, da se izvrši napad bez izbora cilja kojim se pogađa civilno stanovništvo, te da se bez izbora pogađaju civilni objekti koji su pod posebnom zaštitom međunarodnog prava,

čime je počinio krivično djelo protiv čovječnosti i međunarodnog prava - ratnim zločinom protiv civilnog stanovništva - označeno u članku 120. st. 1. i 2. OKZRH, pa se temeljem istog zakonskog propisa a po st. 1.,

o s u đ u j e

na kaznu zatvora u trajanju od 20 (dvadeset) godina.

Temeljem čl.90.st.1. ZKP optuženik je dužan nadoknaditi troškove krivičnog postupka sudu u paušalnom iznosu od 5.000,00 (pettisuća) kuna.

Obrazloženje

Okružni državni odvjetnik podigao je optužnicu protiv optuženika Svetozara Marjanović zbog krivičnog djela iz čl.120.st.1. i 2. OKZRH činjenično i pravno opisanog u izreci ove presude.

Optuženik Svetozar Marjanović nije dao svoju obranu jer nije dostupan organima gonjenja Republike Hrvatske. Na prijedlog okružnog državnog odvjetnika datog u optužnici vijeće je dana 23. studenog 1993. godine temeljem propisa iz čl.290.st.3.ZKP donijelo rješenje da se optuženiku Svetozaru Marjanović sudi u odsutnosti. Vijeće, naime, nalazi da se radi o tako teškom krivičnom djelu i takvom zločinačkom ponašanju da postoje osobito važni razlozi da mu se sudi u odsutnosti, a kako nije dostižan državnim tijelima Republike

Hrvatske vijeće je našlo da su ispunjeni uvjeti za suđenje u odsutnosti.

U dokaznom postupku, a radi utvrđenja činjeničnog stanja, saslušani su svjedoci Ilija Obradović, Tomislav Laketa, Josip Gršak, Mijo Laić, Branka Seiter, Berislav Kovačević, Drago Bajac, Osman Oreščanin, Ivan Domitrović, Barka Rumenozić, Ankica Mikšić, Stevo Pešut, Željko Lukičić, Joža Kučmanić, pročitani su uz suglasnost stranaka iskazi svjedoka Matije Vukonić, Dragutina Pribanić, Ivana Štajduhar, Darka Gabrek, Martina Barić, dr. Vladimira Cvitanović, Nikole Juraić, Ane Protulipac, Pauline Lukunić, Milke Jurčević, Ane Domitrović, Vlade Prpić, Nikole Škrtić, dr. Milana Kruhelić, Željka Karbon i Marije Lukičić.

Pročitana je službena zabilješka s lista br. 4, izvještaj kojeg je sačinio svjedok Darko Gabrek o kronologiji artiljerijskih napada, pročitani su zapisnici o vanjskim pregledima i obdukcijama poginulih.

Izvršen je uvid u liječničku dokumentaciju za Anu Domitrović, Barku Rumenozić, Vojislava Kovačević, Anu Lapić, Dragutina Bajac, Ankicu Mikšić i Stevu Pešut. Izvršen je uvid u preglede sačinjene od Medicinskog centra u svezi mrtvih i ranjenih osoba. Izvršen je uvid u popise mrtvih civila dovezenih u bolnicu, te u popise stradalih civilnih osoba. Izvršen je uvid u zapisnike o rušenju i oštećenju objekata koji su spomenici kulture, sakralnih objekata kao i popise procjena šteta na zgradama. Izvršen je uvid u podatke o kategoriji oštećenja popisa šteta po mjesnim zajednicama kao i u popise oštećenja na medicinskim objektima. Izvršen je uvid u karte rasporeda postrojbi na bojištu, gustoću pogodaka po naseljima, te u prijepis radio razgovora i na koncu izvršen je uvid u fotoelaborate.

Nakon ovako opsežno provedenog dokaznog postupka vijeće ovog suda našlo je da je optuženik Svetozar Marjanović počinio krivično djelo iz čl.120.st.1. i 2. OKZRH te ga za isto proglasilo krivim i osudilo na, po mišljenju ovog vijeća, primjerenu krivičnu sankciju.

Iz iskaza saslušanih svjedoka, koji se mogu rasporediti u tri osnovne grupe, utvrđena su teška stradanja civila i civilnih objekata u gradu, zatim je saslušanjem pripadnika vlasti Republike Hrvatske u Karlovcu utvrđen tijek pregovora sa optuženikom i tzv. "JNA" kojoj je optuženik pripadao, te je iskazima tih svjedoka utvrđen obim ratnih razaranja grada i okolice, a iskazima bivših pripadnika tzv. "JNA" utvrđen je način zapovjedanja, ustrojstva i odnos u neprijateljskoj vojsci.

O odnosima u neprijateljskoj vojsci, načinu zapovjedanja, ovlastima zapovjednika svjedočili su Ilija Obradović koji je u bivšoj JNA imao čin majora i u 7. mjesecu 1991.g. preuzeo zapovjedništvo nad divizionom s kojim je otišao na poligon u Slunj, Matija Vuković koji je u rujnu mjesecu 1991. bio šef "Organa bezbednosti" školskog inženjerskog centra u Karlovcu i koji je bio neposredno vezan za "Generalštab JNA", Tomislav Laketa koji je bio major u vojarni Kamensko i pripadnik inženjerske jedinice, Josip Gršak koji je bio građansko lice na službi u JNA i Martin Barić koji je pripadnik Hrvatske vojske i to djelatnog sastava time da radi kao savjetnik u jednom vidu službe Hrvatske vojske koja se općenito rečeno bavi prikupljanjem podataka u interesu za Hrvatsku vojsku i koji je izvršio uvid u prijepis radio razgovora koji se nalaze na listu 375-411 spisa.

Svi ovi saslušani svjedoci jasno su iskazali i iz njihovih iskaza je nedvojbeno

utvrđeno da je u kritično vrijeme optuženik bio komandant 580. mješovite artiljerijske brigade i komandant Garnizona Karlovac. Iz iskaza istih svjedoka utvrđeno je da komandanti divizionara nisu imali pravo odnosno nisu mogli djelovati bez zapovjedi komandanta brigade. Svjedoci nadalje iskazuju da u vrijeme dok su se još nalazili u sastavima tzv. "JNA" je bila itekako čvrsta stega i ista se poštivala, a postrojbe su u pravilu sačinjavali vojnici na odsluženju vojnog roka te profesionalni časnici. Svjedoci su sasvim određeno iskazivali da nije uslijed naprijed navedenog moglo biti samostalnih akcija niti je netko mogao sam odlučiti da se učini nešto bez komande pretpostavljenog.

Svjedok Ilija Obradović u svom iskazu tako navodi da je u 7. mjesecu 1991. godine preuzeo zapovjedništvo nad divizijom s kojom je otišao na poligon u Slunj gdje je bio izoliran što se tiče tiska tako da nije znao što se događa. Povratkom u Karlovac saznao je da se zapovjedništvo nalazi na Cerovcu, a kada je išao prema Cerovcu da je vidio već tada ukopane topove i da su cijevi bile okrenute od Martišćaka preko Karlovca do Šišljavića i Rečice tako da niti jedna cijev nije bila okrenuta prema Vojniću što je kod njega stvorilo takav revolt da je i napustio tzv. "JNA" jer da mu je tada postalo jasno o čemu se radi. Ovaj svjedok govori i o tome da se artiljerijska brigada kojom je zapovjedao optuženik sastojala od 5 divizionara i imala je oružje velikog dometa kao što su topovi cal.130 mm, dometa 27 km i višecjevni bacači raketa od 128 mm "oganj", dometa 21 km. Ovaj svjedok, kao topnički stručnjak, isto tako je iskazao da odstupanja od cilja kada se gađa iz ovih i drugih oružja koje je ta brigada imala su vrlo mala i da iznose 10 do 100m, što znači ako bi se gađale postrojbe Hrvatske vojske ili policije na liniji bojišta da bi iste i bile pogađane i da se u tom slučaju nije mogla dogoditi takva nepreciznost gađanja da se gađaju središta grada i druge gradske četvrti.

Svjedok Matija Vukonić tako je iskazao isto da su područje grada Karlovca i okolica grada bili topnički izviđeni i prije djelovanja po Karlovcu, a što mu je poznato iz raznih kontakata s obzirom na funkciju koju je obavljao. Iz iskaza ovog svjedoka utvrđuje se da je upravo optuženik i izdavao naredbe za djelovanje po gradu, jer ovaj svjedok i navodi neke primjere, pa tako za djelovanje 17. ili 18. rujna i 21. rujna kada je optuženik nazvao tadašnjeg zapovjednika inženjerskog školskog centra i najavio da će pucati po gradu govoreći tada i sat kada će se to dogoditi. I ovaj svjedok, kako je već ranije navedeno, naveo je da se ne može ni pomisliti da bi neka jedinica djelovala bez naredbe optuženika. Posebno ističe da optuženik nije imao nikakvog problema sa zapovjedanjem s obzirom da je brigada bila smještena na Cerovcu, i da se radi o relativno maloj površini.

Svjedok Josip Gršak, osim što je naveo sve ono što je već naprijed navedeno u pogledu zapovjedanja i funkcije optuženika, bio je prisutan u vojarni kada je vidio da pojedinci iz vojarnje koja se nalazi u gradu pucaju po civilima, novinarima i pripadnicima Hrvatske policije bez ikakvog razloga.

Svjedok Martin Barić u svezi prijepisa dnevnika na strani 396-411 spisa rekao je da se radi o autentičnim prijepisima koje je radio posebni dio službe, a u konkretnom slučaju radi se o audio snimanju neprijateljskih radio komunikacija koje su pohranjene u njegovoj službi. Svjedoku je bilo poznato što znače pojedine šifre pa je to na sudu u nekim slučajevima i objasnio. Iz tih prijepisa o kojima je svjedok govorio vidljivo je da je neprijatelju bilo poznato da su pogodili bolnicu, vidljivo je da su točno određivani ciljevi po kojima će se djelovati te nadalje što je već rečeno da je upravo optuženik bio zapovjednik i da je o svojim djelovanjima i naredbama koje je davao obavještavao više zapovjedništvo.

Na temelju svih ovih iskaza, prema tome, nedvojbeno je utvrđeno da je optuženik u kritično vrijeme imao čin pukovnika, da je bio komandant 580. mješovite artiljerijske brigade u sastavu tzv. "JNA" i ujedno komandant Garnizona Karlovac i kao takav bio osoba koja je imala samostalnost u zapovjedanju i da je na osnovu toga i određivao i izdavao naredbe kuda će djelovati njemu podčinjene postrojbe, točnije rečeno, koje će djelove grada gađati te da je imao i spoznaje odnosno povratne informacije koji su djelovi grada i pogođeni.

Na temelju već spomenutih zabilješki, a koje je dešifrirao svjedok Martin Barić, može se isto tako utvrditi da je optuženik znao gdje se nalaze naše topničke postrojbe, pa se nadalje utvrđuje da je cijeneći mogućnost suvremenog topništva, što je posebno objasnio svjedok Ilija Obradović, više nego sigurno da se nije radilo o nekontroliranim promašajima, već o savršeno gađanom cilju kako je to bilo i naređeno od strane optuženika.

Da je tome tako potvrđuju i iskazi svjedoka koji su u kritično vrijeme obnašali dužnosti vlasti u gradu Karlovcu i kao takvi bili prisiljeni pregovarati sa optuženikom.

Tako svjedok Dragutin Pribanić koji je u kritično vrijeme bio gradonačelnik grada Karlovca veoma detaljno iskazuje kada je i u kojim prilikama vršio pregovore, a posebno je iskazao da je cilj vlasti grada Karlovca bio sačuvati mir i što više života i materijalnih dobara, jer u rujnu 1991. godine još nije bila u potpunosti organizirana vojska Republike Hrvatske, a sasvim sigurno bila je slabije naoružana od postrojbi kojima je zapovjedao optuženik. Do prvih oštrih konfrontacija sa optuženikom došlo je prije 21. rujna 1991.g. i slučaja na koranskom mostu. Dan ili dva ranije prije tog događaja optuženik je tražio da se prestane s napadima na vojarnje, da bi u večernjim satima rekao da daje ultimatum od 4 sata da se zaustave napadi, a u 23 sata tog dana je rekao da će poslati granate na grad, nakon čega su 4 granate i doista pale kao upozorenje, a zatim, nakon toga, su gađana postrojenja INE na Ilovcu.

Svjedok isto tako govori i o prvom napadu na grad Karlovac od 4. listopada 1991. godine koji je izveden bez ikakvog upozorenja od strane optuženog a kada su bila znatna razaranja grada.

Svjedok je isto tako sasvim određeno naveo da je u svim razgovorima optuženik govorio da je on čisti vojnik i da tako postupa, a kada mu se govorilo o stradanjima grada uslijed djelovanja njegovih snaga on je izražavao, doduše, žaljenje i tvrdio da to mora činiti.

Svjedok Mijo Laić koji u kritično vrijeme obnaša funkciju predsjednika Izvršnog vijeća Općine Karlovac i predsjednika Kriznog štaba grada Karlovca detaljno je objasnio tadašnju situaciju u gradu te naveo razloge uslijed kojih se moralo pregovarati. Ovaj svjedok govori da su u razmatranjima u Kriznom štabu dolazili do podataka da se uglavnom sve više gađaju naselja u kojima nije bilo više srpskog stanovništva jer su napustili grad Karlovac, pa tako npr. prilikom iseljavanja obitelji "JNA" su utvrdili da se odmah nakon tog iseljavanja ti kvartovi posebno gađaju radi čega je odbijeno i daljnje iseljavanje tih obitelji. Ovaj svjedok tako je iskazao da je tijekom pregovora jedne zgođe optuženik doslovno rekao svjedoku Laiću "pogodit ću i tvoj ured", a 7.10.1991. godine to se i dogodilo kada je pogođena zgrada Općine, što samo potvrđuje da su sva djelovanja po gradu išla po zapovjedi optuženika. Svjedok je posebno iskazao da je optuženik uvijek i govorio "ja ću" iz čega proizlazi da je i samostalno djelovao.

Ovaj svjedok od bitnog još je rekao da u početku 10. mjeseca 1991.g. je u gradu Karlovcu bilo 1.000 boraca od čega je najviše njih 300 bilo pripadnika ZNG-a, a ostali su bili pripadnici aktivnog i pričuvnog sastava policije koji su i bili raspoređeni uz liniju bojišnice pa ih u gradu i nije bilo jer ih je i za liniju bojišnice bilo premalo.

Svjedoci Ivan Štajduhar i Darko Gabrek također su bili prisutni pregovorima i iz njihovih iskaza također se potvrđuje naprijed navedeno.

U svezi stradanja stanovništva te veličine razaranja grada saslušano je isto tako niz svjedoka pa tako iz iskaza svjedoka Vladimira Cvitanović, koji je u kritično vrijeme bio direktor Medicinskog centra, saznaje se o razaranju bolničkih objekata koji su se nalazili svuda po gradu i koji su bili jasno označeni kao bolnički objekti, a isti svjedok je priložio i opsežnu dokumentaciju u pogledu evidencije mrtvih i ranjenih civila.

Svjedokinja Branka Seiter, tajnik Općinskog saveza za zaštitu kulture u Karlovcu i ovlaštenu predstavnik djelatnika Zavoda za zaštitu spomenika kulture u Karlovcu, iskazala je o oštećenjima 78 kulturnih objekata te 14 sakralnih objekata na području tadašnje općine Karlovac. Svjedok je pojedinačno za svaki objekt naveo oštećenja i način kako je došlo do oštećenja, a također je sasvim određeno iskazala da su svi sakralni i kulturni objekti bili označeni u skladu sa t. 4.čl.17. Haške konvencije o zaštiti kulturnih dobara u slučaju oružanog sukoba.

Svjedok Nikola Juračić koji je ravnatelj Centra za predškolski odgoj djece iskazao je da su svi objekti tog centra bili pogođeni, a nalaze se, kao što je i normalno, svuda po gradu. Posebno upečatljiv bio je dio iskaza tog svjedoka kada navodi da je na dan kada je vršena evakuacija djece iz Karlovca koja su se okupljala pred jednom od ustanova za predškolski odgoj i što je bilo objavljeno preko Radio Karlovca upravo taj objekt bio gađan granatama od strane tzv. "JNA".

Na okolnosti osobnog stradanja ili stradanja bliskih srodnika i susjeda saslušano je više svjedoka pa tako svjedok Ana Domitrović iskazala je da je ranjena za vrijeme dok se nalazila u skloništu, a uslijed zadobivenih rana ima veoma teške posljedice o čemu govori i iskaz njezinog supruga Ivana Domitrović. Radilo se o jednom od prvih napada na grad Karlovac dana 18. rujna 1991. godine i to između 21 i 22 sata. Svjedok Ivan Domitrović pritom izričito navodi da je sasvim siguran da nigdje u blizini u tom dijelu grada nije bilo postrojbi Hrvatske vojske pogotovo ne topništva. Naime, svjedok navodi da u to vrijeme nije bilo ni pušaka a kamoli topova.

Svjedokinja Berka Rumenović govori o situaciji kada se na dan 18. listopada 1991. godine vraćala s posla kući i kada nije bilo znaka opće opasnosti, da je odjednom vidjela da je na Bašćinskoj cesti pogođena kuća gđe. Šabić kojom prilikom su ranjene gđa. Šabić i njezina malodobna unuka, a u trenutku kada im je pritrčala pomoći pala je nova granata i sama svjedokinja je povrijeđena. I ova svjedokinja govori o tome da u tom dijelu grada nema vojnih objekata niti je u to vrijeme bilo bilo kakvog djelovanja Hrvatske vojske.

Svjedokinja Ana Protulipac govori o danu 23.11.1991.g. kada je sa kolegicom otišla u grad da nabavi namirnice i sve je bilo mirno, nije bilo nikakvih borbenih djelovanja. Svratila je kod obitelji Vranešić u Luščiću po još jedan dio namirnica i odjednom su započele detonacije kojom prilikom je i poginuo Mato Matuzić koji je bio kod obitelji

Vranešić, a ona sama je ranjena te je bilo još povrijeđenih osoba. O istom granatiranju, istog dana, govori i svjedok Branislav Kovačević te svjedok Drago Bajac kao i svjedokinja Paulina Lukunić. Svi se oni slažu da je prije toga bilo potpuno mirno, nikakvog razloga za granatiranje nije bilo, a detonacija granata počela je iznenada.

Svjedokinja Ankica Mikšić govori o granatiranju na dan 24.11.1991.g. kada je u naselju Grabrik na dat znak opće opasnosti krenula prema skloništu i kako je bila na tom putu ranjena, a o istim stradanjima u istom naselju svjedoči i svjedok Milka Jurčević. Obje svjedokinje iskazale su da je to dio grada gdje nema nikakvih vojnih postrojenja niti je bilo kakve vojske.

Svjedok Stevo Pešut iskazivao je o napadu na dan 21.12.1991.g. kada je oko 22 sata iznenada zapucalo i prvi val granata pao je na zgrade u Primorskoj ulici u Karlovcu. Jedna od granata pogodila je i kuću obitelji Zaborski, a na njegovu kuću pale su tri granate od čega je bio i ranjen.

Svjedok Vlado Prpić govori o situaciji da je nakon što je sviran znak za prestanak uzbune i kada su počeli izlaziti iz skloništa ponova pala granata iza zgrade u kojoj stanuje kojom prilikom je bio ranjen, a svjedok Nikola Škrgić govori o tome kako se nalazio u središtu grada u Radićevoj ulici kada je odjednom pala granata i kada je također bio ranjen.

Svjedok Osman Oreščanin iskazao je da je bio među putnicima koji su dana 4. listopada 1991. godine sa Autobusnog kolodvora u gradu Karlovcu sklonjeni u sudsku zgradu upravo zato što je započeo iznenada artiljerijski napad na grad i granate su eksplodirale u neposrednoj blizini. U jednom trenutku jedna od granata eksplodirala je u hodniku sudske zgrade u kojem se nalazio tako da je jedna osoba tad smrtno stradala a nekoliko ih je bilo ranjeno među kojima je bio i on.

Svjedok pak Milan Kruhelj govori o tome kako je na njegovu zgradu iznenada isto tako pala jedna od granata, da u to vrijeme nije bilo znaka za opću opasnost i od udara krhotine granate povrijeđeni su i on, njegova supruga i malodobna unuka. Ni u tom dijelu grada, prema iskazu svjedoka, nema vojnih objekata a niti ih je bilo 1991. godine.

Svjedokinja Marija Lukičić i njezin suprug Željko Lukičić naveli su kako su se u večernjim satima 21. prosinca 1991. godine vraćali iz posjeta prijateljima. Tog dana bilo je mirno, nije bilo napada na grad i nije bilo znaka za opću opasnost. Nešto oko 22 sata začule su se najprije eksplozije s velike udaljenosti pa su požurili kući pretpostavljajući da će uslijediti napad na grad. U dijelu gradu kroz koji su prolazili nije bilo vojnih objekata a kada su se nalazili na području između Gradske toplane i zgrade Policijske uprave te stambenih nebodera u neposrednoj blizini pala je granata krhotine koje su pogodile i svjedokinju Mariju Lukičić i svjedoka Željka Lukičić. Zbog povreda koje je zadobila svjedokinja Lukičić je potpuno i trajno oduzeta u donjem dijelu tijela. Svjedokinja je posebno iskazala za vrijeme dok je ležala na cesti i vrijeme dok je vožena u bolnicu da su granate u neposrednoj blizini i dalje padale. Svjedok Lukičić iskazao je da je nakon što su pogođeni dat znak za opću opasnost jer je ova granata koja ih je unesrećila u stvari bila prva granata koja je na grad i pala.

Iz iskaza svjedoka Jože Kučmanić sud je saznao i utvrdio o ponašanju vojske pod

zapovjedništvom optuženog na području Kamenskog te je svjedok iskazivao o granatiranju Kamenskog, rušenju tornja crkve u Kamenskom i mnogih kuća njegovih susjeda.

Iz iskaza svih ovih svjedoka nesporno je utvrđeno da je vršeno granatiranje grada u čitavoj njegovoj veličini i to kako samog središta tako i pojedinih naselja. Iz iskaza ovih svjedoka isto tako se utvrđuje da je prilikom takvog artiljerijskog napada na grad stradavalo upravo civilno stanovništvo koje se u to vrijeme zateklo ili pri obavljanju svojih radnih dužnosti, prilikom dolaska ili odlaska na posao, ili se nalazilo u svojim stanovima, pa čak je stradavalo i civilno stanovništvo koje se pokušalo sakriti u skloništa ili na putu do tih skloništa. Stradavalo je sve ono što se u tom trenutku u gradu našlo.

Na osnovu svih tih provedenih dokaza, sudskih zapisa, provjera koje je vršila Policijska uprava Karlovačka, popisa civila mrtvih dovezenih u bolnicu (s lista 429 spisa), popisa civila umrlih po dolasku u bolnicu (s lista 430 spisa), pregleda mrtvih i ranjenih osoba (s lista 424 spisa), proizlazi da nije sa sigurnošću moguće utvrditi koliko je civilnih osoba poginulo uslijed djelovanja topništva i raketnih jedinica kojima je zapovjedao optuženik. Međutim, na osnovu svih provjera i uvida u pregled stradalih civila prema sudskim zapisnicima s imenima i prezimena, datumima smrti, mjestu smrti i brojem sudskog zapisnika može se sa sigurnošću zaključiti da je najmanje 40 civilnih osoba stradalo uslijed djelovanja postrojbi kojima je zapovjedao optuženik i da se radi upravo o civilnim osobama koje su se nalazile, kao što je već rečeno, u gradu daleko od vojnih postrojbi ili vojnih objekata. Broj civilnih žrtava koje su ubijene daleko je veći, no kako je dio osoba sahranjen neposredno po povređivanju, jer nisu ni mogle biti dovezene u grad, ovaj sud uzeo je za utvrđeno ono što je nesporno a to je najmanje 40 civilnih osoba kojih je smrtno stradalo.

Iz uvida u evidenciju Medicinskog centra Karlovac koji se nalazi u prilogu (list 424), te u popise stradalih osoba (na listu 128-150) gdje je navedeno za svaku od osoba mjesto stradanja, za neke od tih osoba postoji liječnička dokumentacija, utvrđuje se sa sigurnošću da je najmanje 80 civilnih osoba ranjeno. Naravno da ni tu broj nije potpuno točan i da se radi samo o više stradalih odnosno ranjenih osoba, međutim, upravo iz situacije koja je vladala u gradu nije ni moguće utvrditi točan broj.

Na osnovu zapisnika o rušenju i oštećenju objekata koji su spomenici kulture (list 151-155), a koji su zapisnici potpuni jer su navedeni objekti, vrsta oštećenja, vrijeme oštećenja kao i kopije fotografija ovih objekata, te istovrsnih zapisnika za oštećenje ili uništenje sakralnih objekata (s lista 256-184) kao i na osnovu iskaza svjedoka Branke Seiter nedvojbeno je utvrđeno da je uspjeh djelovanja jedinica kojima je zapovjedao optuženik oštećeno ili uništeno 78 kulturnih objekata te 12 sakralnih objekata. Broj uništenih sakralnih objekata je i veći, no kako su neke od crkvi spaljene to postoji mogućnost da su to činile grupe lokalnih četnika koje su mogle postupati i bez znanja i zapovjedi optuženika, pa mu se ti objekti niti ne stavljaju na teret.

U svezi razaranja kulturnih, stambenih i gospodarskih te drugih objekata valja istaći da su razaranja veća od onog što se navodi u izreci ove presude, a što je utvrđeno prema zapisnicima o popisu i procjeni šteta na zgradama (list 285-308), podacima o kategorijama oštećenih objekata (list 431-463), te popisima šteta po mjesnim zajednicama (list 309-342). Međutim, nemoguće je sa sigurnošću razdvojiti koji su objekti stradali na liniji bojišnice

tijekom ratnih djelovanja, a koji objekti su namjerno rušeni ili stradali u gradu. Stoga se utvrđuje i stavlja na teret optuženiku samo objekte koji su rušeni u samom gradu daleko van vojnih objekata i van djelovanja Hrvatske vojske. Imajući u vidu da je ukupno ili uništeno ili oštećeno 4056 stanova, 2632 kuće, 1080 gospodarskih objekata, 131 garaža i 260 kolektivnih zgrada. Sigurno je da je broj objekata koji su stradali, ne kao posljedica borbi između pripadnika Hrvatske vojske i policije, s jedne strane, i neprijateljske vojske, s druge strane, daleko veći no, međutim, ovaj sud utvrdio je visinu štete te broj oštećenih objekata računajući pritom samo na objekte koji su nedvojbeno stradali od namjernog razaranja grada i njegove okolice.

Iz priloženih fotoelaborata jasno je vijeće ovog suda utvrdilo silinu razaranja grada Karlovca i njegove okolice.

Radi potpunog i točnog utvrđenja činjeničnog stanja ovaj sud izvršio je uvid u raspored postrojbi Hrvatske vojske i policije, raspored neprijateljske vojske na bojišnici te u raspored i najveću gustoću pogodaka neprijateljskih topničkih raketnih jedinica. Na osnovu karti koje su prilog ovog spisa (list 43) proizlazi da je linija bojišnice u suštini bila paralelna s tokom rijeke Korane i Kupe, time da je na području Turnja i Mekušja linija bojišnice na desnoj strani toka ovih rijeka. Na osnovu ovog rasporeda vidljivo je da je topništvo HV-a bilo raspoređeno u predjelu Jamadola i Strmca te u predjelu iza Vodostaja i Luke Pokupske kao i u drugim predjelima van grada. Nedvojbeno je utvrđeno na osnovu ovog da nije bilo topničkih jedinica niti raketnih jedinica Hrvatske vojske u gradu. Međutim, iz podataka o gustoći pogodaka neprijateljske vojske vidljivo je da je upravo u stambenim naseljima, i to ne na Turnju i Mostanju gdje su bile jedinice HV-a, nego gdje ih i nije bilo kao što su sami strogi stari centar grada, Jelsa, novi centar grada, Grabrik, Primorska ulica, gustoća pogodaka upravo najveća. Ako ove karte povežemo sa kronologijom artiljerijskih napada na grad Karlovac (list 18-30 spisa) vidljivo je da su topnička djelovanja bila po svim djelovima grada, pa je tako na dan 3. studenog 1991. godine gađana Željeznička stanica, naselje Drežnik, Švarča, neboder u Smičiklasovoj ulici br. 15, Autobusni kolodvor, slijedećeg dana gađana je zgrada tvornice "Jugoturbina", trafostanica na Dubovcu, groblje Dubovac, bolnica Švarča, zgrade u Smičiklasovoj ulici, Jamadol, naselje Švarča, ponovo bolnica Švarča itd. Prema svim tim evidencijama utvrđeno je da su neprijateljsko topništvo i raketne jedinice djelovale iz smjera pojedinih vojarni, zatim Barilovića, Štrekovca, Kamenskog, Logorišta, Jelaša, Cerovca i Slunjskih brda iz čega se nedvojbeno utvrđuje da su po gradu djelovale topničke i raketne jedinice kojima je upravo zapovjedao optuženik.

Iz svega naprijed navedenog nedvojbeno proizlazi kao neosporan zaključak da je optuženik bio osoba koja je izdavala konkretne zapovjedi postrojbama kojima je zapovjedao te da bez njegovih zapovjedi nisu mogla biti vršena bojevna djelovanja. Utvrđeno je isto tako da su sva bojevna djelovanja po gradu vršena upravo iz pravca gdje su bile raspoređene postrojbe optuženog. S punom sigurnošću stoga ovaj sud tvrdi da je utvrđeno da su Karlovac i okolna naselja gađana i rušena isključivo po zapovjedi optuženog. Utvrđeno je da su upravo rušeni civilni dijelovi grada gdje se nalazilo stanovništvo, stambeni objekti, kulturni objekti, sakralni objekti što je nedvojbeno utvrđeno iz naprijed spomenutih karti rasporeda Hrvatske vojske te rasporeda gustoće pogodaka na ovom području. Povezujući to sa iskazom svjedoka Ilije Obradović koji je visokoobrazovan topnički časnik koji je određeno iskazao da promašaji mogu biti u krugu od 50 - 100m od zadanog cilja

nalazimo za utvrđenim da se radi o namjernom gađanju civilnih ciljeva što znači postupanju suprotnom međunarodnim konvencijama.

Konvencija za zaštitu kulturnih dobara u slučaju oružanog sukoba daje međunarodno priznate odredbe o zaštiti kulturnih dobara. U čl.4. ove Konvencije visoke stranke ugovornice obavezuju se da će se uzdržavati od bilo kojeg čina neprijateljstva prema kulturnim dobrima, da će se od toga odstupiti jedino u slučajevima kada vojna potreba imperativno nalaže takvo postupanje, te da će se uzdržavati od svih mjera represalija prema kulturnim dobrima. Analizirajući kulturne i sakralne objekte koji su uništeni prema utvrđenju ovog suda niti jedan od ovih objekata nije bio na takvoj lokaciji da bi vojne potrebe zahtjevale da se djeluje unatoč tome što se time ti objekti mogu uništiti. Veliki dio tih objekata, kao što je vidljivo iz podataka u spisu, je u staroj gradskoj jezgri ili njezinoj neposrednoj blizini, a na tom području, kao što je već navedeno, nije bilo vojnih jedinica koje bi bojevno djelovale prema postrojbama kojima je zapovjedao optuženik.

Nadalje, Ženevska konvencija o zaštiti građanskih osoba u vrijeme rata od 12. kolovoza 1949.g. daje opća pravila o zaštiti građanskih osoba. 5. Dopunski protokol u dijelu IV koji se odnosi na civilno stanovništvo daje u odlomcima I - IV osnovna pravila o zaštiti civilnog stanovništva. Tako npr. čl.49. 5. Dopunskog protokola navodi da se pod izrazom napadi razumjevaju akti nasilja protiv protivnika bilo da su ofenzivni ili defenzivni, nadalje ovaj članak govori da se odredbe odjeljka primjenjuju na sve vrste ratovanja kojima se može pogoditi civilno stanovništvo, pojedince civile i civilne objekte na kopnu. Čl. 51. određeno govori da civilno stanovništvo neće biti predmet napada, a da su zabranjeni akti ili prijetnje nasiljem kojima je glavni cilj da se vrši teror nad civilnim stanovništvom. Nadalje, ovaj članak određuje da će civili uživati zaštitu koja je predviđena u I odjeljku, a koji izravno ne sudjeluju u neprijateljstvima, te točka IV čl.21. izričito zabranjuje napade vršene bez izbora ciljeva, a takvi napadi jesu napadi koji nisu usmjereni na određeni vojni objekat ili oni koji će izazvati usputne gubitke civilnih žrtava, povrede civila, štete na civilnim objektima koje bi bile nesrazmjerno velike u odnosu na konkretnu i neposrednu vojnu prednost koja se predviđa.

Kao što je naprijed navedeno i tijekom ovog postupka utvrđeno grad Karlovac gađan je unatoč tome što neprijateljske postrojbe nisu bile napadane te unatoč tome što takvim gađanjima neprijatelj nije ostvarivao ama baš nikakve vojne prednosti, dakle, ti napadi su očigledno bili naređivani sa svrhom da šire teror među civilnim stanovništvom što je po čl.51. Dopunskog protokola izričito zabranjeno.

Isto tako iz svega naprijed izloženog vidljivo je da je, suprotno čl.52. Dopunskog protokola, vršeno gađanje civilnih objekata koji su bili itekako daleko od vojnih objekata što se ne može smatrati, zbog naprijed navedenih razloga, promašajima.

Čl.53. zabranjuje vršenje bilo kakvog neprijateljskog akta uperenog protiv povjesnih spomenika, umjetničkih djela ili hramova koji čine kulturno ili duhovno nasljeđe naroda. Međutim, iz provedenih dokaza optuženik je davao naređenja svojim postrojbama da postupe upravo suprotno. Pritom se ističe da su položaji neprijateljske vojske u odnosu na grad Karlovac bili takovi da je postojala čak i optička vidljivost i sigurno je isključeno da bi stara jezgra grada prepuna kulturnih i sakralnih objekata bila zabunom gađana.

Konačno kao što je i navedeno čl.57. zahtjeva od vojnih jedinica da poduzmu sve što je moguće da provjere da objekti koji će se napasti nisu civilni i da nisu obuhvaćeni posebnom zaštitom, da je potrebno poduzeti sve da se izbjegnu sredstva i metode napada koje bi izazvale gubitke života civila, da se suzdrže od napada ako postane jasno da cilj nije vojni, te da je potrebno dati uspješno upozorenje unaprijed o napadu koji može ugroziti civilno stanovništvo. Sve naprijed navedeno, a dokazano tijekom ovog postupka, potvrđuje da su jedinice pod zapovjedništvom optuženog postupale upravo suprotno. Priložena dokumentacija, iskazi svjedoka, govore nam upravo o tome da se napadalo iznenada, bez posebnog upozorenja, a ponekad i nakon prestanka sirene za opću opasnost, upravo znači sa svrhom da se iznenadi i pobije što više civilnog stanovništva koje u tim trenucima nije bilo sklonjeno.

Iz iskaza saslušanih svjedoka Branke Seiter i Vladimira Cvitanović utvrđeno je da su kulturni i sakralni objekti bili označeni u skladu sa međunarodnim konvencijama, a na bolnici Švarča kao i ostalim medicinskim objektima bile su oznake crvenog križa, time da takva oznaka na bolnici Karlovac se nalazila na pročelju bolnice koji gleda prema položajima neprijateljske vojske, a povezujući to s okolnošću da je optuženik živio u gradu i poznao njegovo kulturno nasljeđe može se sa sigurnošću ustvrditi da je naredio topnička i raketna razaranja ne štedeći ni kulturne, ni sakralne pa čak ni bolničke objekte.

Ovaj sud, stoga, nalazi za utvrđenim na temelju svega naprijed navedenog da je optuženik smišljeno napadao civilne objekte, da su ti objekti smišljeno gađani (npr. bolnica, postrojenja INE), s druge strane radilo se o zaplašivanju stanovništva, te gađanju grada i prigradskih stambenih naselja bez izbora cilja čime je optuženik postupao, kako je već istaknuto, potpuno u suprotnosti sa Međunarodnim ratnim pravom i Ženevskim konvencijama. Iz iskaza svjedoka Matije Vukonić utvrđeno je da su svi viši časnici bivše "JNA" bili upoznati sa Ženevskim konvencijama odnosno sa svim onim što one određuju i u slučaju rata i ratnog stanja pa je sasvim sigurno da je i optuženik kao časnik s višim činom i s obzirom na svoju funkciju, o tome isto tako bio upoznat.

Na temelju svega naprijed navedenog ovaj sud nalazi za utvrđenim da je optuženik počinio krivično djelo iz čl.128. st.1. i 2. OKZRH pa ga je stoga i proglasio krivim. Naime, ovo krivično djelo čini onaj koji kršeći pravila međunarodnog prava za vrijeme rata, oružanog sukoba ili okupacije naredi, među ostalim, da se izvrši napad na civilno stanovništvo, naselje, pojedine civile ili osobe onesposobljene za borbu kojima je posljedica smrt, teška tjelesna ozljeda ili teško narušavanje zdravlja ljudi, da se izvrši napad bez izbora cilja kojim se pogada civilno stanovništvo, te da se primjenjuju mjere zastrašivanja i terora, a također ovo krivično djelo čini onaj koji kršeći pravila međunarodnog prava za vrijeme rata, oružanog sukoba ili okupacije naredi da se izvrši napad na objekte posebno zaštićene međunarodnim pravom i objekte i postrojenja s opasnom snagom kao što su nasipi, brane i nuklearne elektrane, dakle, bez izbora cilja pogadaju civilni objekti koji su pod posebnom zaštitom međunarodnog prava. Na osnovu svega provedenog u dokaznom postupku, a naprijed navedenog, vijeće ovog suda nalazi za utvrđenim da je upravo optuženik zapovjedio takva razaranja grada i prigradskih naselja, ubijanje civila, te razaranja kulturnih i sakralnih objekata, a što je za posljedicu imalo mnogostruka teška razaranja civilnih objekata, kulturnih dobara i sakralnih objekata te mnogostruka teška ranjavanja civilnih osoba i smrt civila čime su u njegovom ponašanju ostvarena sva bitna obilježja krivičnog djela za koje je i proglašen krivim.

Kod odluke o krivičnoj sankciji vijeće ovog suda cijenilo je težinu počinjenog djela nalazeći da se teško može počiniti jedno od težih krivičnih djela nego što je ovo krivično djelo. Iz iskaza svih saslušanih svjedoka vidljivo je kolike je patnje, straha i užasa proživjelo civilno stanovništvo ovog grada što govori o težini počinjenog krivičnog djela. Na odluku o krivičnoj sankciji, po mišljenju ovog suda, morala je utjecati dugotrajnost te upornost i silina razaranja grada Karlovca. Sve ovo govori o optuženiku kao počiniocu ovog krivičnog djela. Na strani optuženika nema olakotnih okolnosti koje bi na bilo koji način ublažile izrečenu krivičnu sankciju, a što proizlazi upravo iz upornosti u izvršenju ovog krivičnog djela. Iz svega naprijed navedenog, i činjenice da se grad Karlovac razarao pod zapovjedništvom optuženog 6 mjeseci, da je stradao veliki broj civilnih osoba, kulturnih objekata i sakralnih objekata, vijeće ovog suda nalazi da djelovanje optuženika zaslužuje najveću kaznu predviđenu Krivičnim zakonom Republike Hrvatske.

U Karlovcu, 30. ožujka 1994.

ZAPISNIČAR:

Milka Skukan v.r.

PREDSJEDNIK VIJEĆA:

Jasminka Jerinić-Mušnjak v.r.

POUKA O PRAVNOM LIJEKU:

Protiv ove presude nezadovoljna stranka ima pravo izjaviti žalbu u roku od 15 dana računajući od dana primitka pismenog otpravka presude. Žalba se podnosi Vrhovnom sudu Republike Hrvatske u Zagrebu putem ovog suda pismeno u 4 istovjetna primjerka.

DNA:

1. ODOK - na KT-7/93
2. Svetozar Marjanović,
3. Alenka Laptalo, odvjetnica u Karlovcu

Za točnost otpravka - ovjereni ovjerenik
Nada Tomić

